

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Si es realitzen diferents activitats es recomana emplenar una fitxa per a cadascuna d'elles.

Fitxa del projecte

Any de la formació*	2012
Trimestre en què s'ha fet l'activitat* <i>(Trieu-ne un)</i>	
Comunitat autònoma* <i>(Trieu una comunitat)</i>	Catalunya
Centre educatiu <i>(Nom del centre)</i>	Institut El Castell
Títol del projecte* <i>(Títol de l'activitat que es proposa fer)</i>	Assejament entre iguals
Autors / es* <i>(Poseu el nom de cada autor en una línia)</i>	Lucía Rodríguez
Etape educativa* <i>(Trieu una o més etapes i esborreu la resta)</i>	Educació Secundària Obligatòria (ESO)
Curs* <i>(Trieu un o diversos cursos pertanyents a l'etapa triada)</i>	1r ESO
Temàtica* <i>(Trieu-ne una o més i esborreu la resta)</i>	Assejament escolar
Resum breu* <i>(Extensió aproximada de 7 línies o 70 paraules)</i>	Activitat d'anàlisi i reflexió sobre <i>bullying</i> i <i>ciberbullying</i> mitjançant l'exposició de diferents situacions en format vídeo i textual, i que finalitza amb l'elaboració d'una campanya publicitària en contra del <i>ciberbullying</i> .
Tipus d'activitat <i>(Trieu un tipus d'activitat i esborreu la resta)</i>	Pel·lícules o vídeos Contes / literatura / documents
Presentacions dels tallers <i>(Indiqueu si cal utilitzar alguna presentació dels tallers del Programa per fer l'activitat)</i>	Cap
Altres materials <i>(En el cas que s'hagi utilitzat algun arxiu que no es pugui incloure dins de l'apartat d'annexos d'aquest document, indiqueu el nom exacte de l'arxiu que envieu juntament amb aquest arxiu)</i>	VT0FP022_Assejament_entre_iguals.ppt
Durada aproximada* <i>(Trieu el nombre de sessions de 60 minuts)</i>	4

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

<i>necessàries per realitzar l'activitat a l'aula. Elimineu la resta)</i>	
Idioma* (Trieu l'idioma)	Català

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Projecte

En aquesta part del document es desenvolupa la proposta de treball de l'activitat.

Descripció breu del centre
Presentació* <i>(Introducció i justificació del perquè s'ha plantejat fer l'activitat.)</i>
<p>Moltes vegades es parla de la societat del coneixement, de la informació, de les noves tecnologies o de les noves formes de comunicació i relació. Ens anem movent dins d'aquests conceptes, més o menys acceptats per tothom, però de vegades oblidem els aspectes més personals: dins de tots aquest referents, els nois i noies que estem educant continuen tenint certs estereotips i prejudicis marcats per uns rols de gènere preconcebuts tan instaurats, acceptats i fonamentats que se'ns fa difícil, de vegades, reconèixer-los. La societat avança però els experts adverteixen que la concepció de gènere heretada del patriarcat que encara domina en el imaginari social, pot desembocar, tard o d'hora, en violència real contra les dones o, en altres casos, contra els iguals.</p> <p>En aquest sentit, és interessant introduir i treballar aquests aspectes psicosocials com a prevenció amb els i les nostres alumnes en edat adolescent. Així doncs, es va dissenyar una activitat que ha estat implementada, a l'aula, dins el marc d'una optativa de primer d'ESO de Llengua Castellana anomenada "Taller de premsa". Al tercer trimestre vam treballar la publicitat com a fil conductor, donant peu, amb l'activitat, a la reflexió de l'alumnat tenint com a base un element comunicatiu quotidià com son els anuncis publicitaris.</p> <p>Aquesta activitat posa l'accent sobre la violència o assetjament entre iguals. Aquest és un dels temes que preocupen especialment a tots els agents del sistema educatiu, ja que entren en joc (igual que en la violència de gènere) factors sociològics que, per falta de recursos personals, bloquegen als nois i noies implicats, dificultant el trencament de les dinàmiques establertes.</p>
Descripció breu del grup amb el qual es treballarà *
Objectius* <i>(Finalitat de l'activitat. Poden definir-se objectius generals i / o específics.)</i>
<ul style="list-style-type: none">• Reconèixer quines son les conductes que caracteritzen l'assetjament i els agents que en formen part.• Identificar el rol dels diferents agents que hi intervenen.• Desenvolupar l'anàlisi crítica de diferents situacions i actuacions socials per evitar manipulacions.• Treballar la intel·ligència emocional des de l'empatia i l'assertivitat.• Evidenciar la necessitat de trencar certs tòpics i creences preestablertes (hem de donar la volta i oferir noves paraules, per exemple en el cas de la figura del <i>chivato</i> que ells tenen, la figura de l'adult, el posicionament del grup...).• Fer entendre que qualsevol assetjament és una tensió de forces irregular i que, per tant, s'han d'intentar reconduir en favor de la persona assetjada i això només es pot fer entre iguals.• Crear vincles a l'aula, respectant les opinions individuals.• Donar un espai individual de reflexió (normalment per escrit) perquè cada un dels/de les alumnes pugui expressar lliurement els seus pensaments i sentiments sense coaccions grupals.• Treballar la gestió dels sentiments propis i aliens per tal de millorar les nostres habilitats socials tenint com a base l'assertivitat i l'empatia.• Identificar els elements clau del tema per tal de reelaborar la informació creant un producte propi (fent una campanya publicitària, en aquest cas).
Previsió de conflictes previs i resultats esperats

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

(Explicació dels resultats esperats i dels problemes o conflictes que es preveu que es podrien produir durant el desenvolupament de l'activitat.)

Hem de tenir molt en compte l'edat i el moment maduratiu de l'alumnat perquè parlem de joves de 12/13 anys.

- A alguns d'ells els costa concretar o focalitzar les intervencions en el sentit dels objectius proposats; per tant, crec imprescindible pausar molt les tasques i, en el cas del debat, anar dirigint les intervencions amb preguntes que els portin a una reflexió pròpia. Considero necessari que l'alumnat conegui els objectius per tal d'anar concretant l'activitat.
- Un altre aspecte és la dificultat que mostren en respectar tant el torn de paraula com les opinions dels/ de les altres. Es per això que aquest tipus d'habilitat social conforma un dels objectius a assolir.
- A l'hora d'elaborar l'anunci publicitari se'ls oferiran pautes per fer el guió i algunes opcions temàtiques tal i com s'ha explicat anteriorment (un home fent publicitat d'un producte de depilació, una dona conductora publicitant un cotxe...)

Metodologia / pautes de treball*

(Explicació de la metodologia que s'utilitzarà per treballar l'activitat. Si hi ha materials relacionats com ara qüestionaris, textos, etc. es referenciaran aquí i s'inclouran al final del document com a annexos.)

Tant en la presentació de l'activitat com en el seu desenvolupament, es van tenir molt presents certes característiques tant del grup, com de l'edat. Estem davant d'unes noies i nois de 12 i 13 anys que provenen d'escoles diferents.

S'estan coneixent i, en alguns casos, han deixat enrere dinàmiques i grups establerts. Encara, però, la comunicació amb companys i companyes d'abans i d'ara és molt fluida gràcies a les xarxes socials. Per tant, era important estar molt atents al desenvolupament de la seqüència i a les reflexions i la direcció dels comentaris dels i de les alumnes.

Vam dividir el procés en 3 moments:

1. Presentació i detecció de coneixements previs

Es va fer amb l'objectiu de "sondejar" si han tingut alguna experiència prèvia en aquest sentit o veure quina percepció tenen de la violència entre iguals. Se'ls explica que hauran de dur a terme una campanya publicitària i s'introdueixen uns vídeos curts que donaran pas a un debat.

2. Reflexió

Combinarem el treball en petit grup amb el comentari d'un cas pràctic (**Fitxa Annex 1 «El cas de la Samantha»**) i la reflexió individual amb una fitxa que hauran d'emplenar per tal de deixar un espai personal perquè cadascú pugui expressar el que sent i pensa de forma crítica, lliure i autònoma.

3. Aplicació

Es tractava de fer el guió d'una campanya publicitària en referència al *cyberbulling*. Se'ls donen algunes opcions per a l'edició: PowerPoint, un còmic (el programa Stripgenerator <http://stripgenerator.com/> és una bona eina) o bé gravar un vídeo.

4. Avaluació entre iguals

Dediquem una sessió a l'exposició dels treballs i al comentari dels mateixos. L'avaluació dels nois i noies va ser un punt decisiu per establir certes referències.

Metodologia i procediment

Sessió 1. INTRODUCCIÓ

Dins el tema de la publicitat ja vam explicar la diferència entre publicitat i campanya publicitària. Així doncs, expliquem a l'alumnat que la tasca que haurà de dur a terme serà una campanya publicitària sobre un tema en concret que ja ha treballat a la tutoria: **l'assetjament entre iguals**.

Per tal d'entrar en el tema proposem el visionat d'un seguit de vídeos molt curts però molt significatius que expliquen casos d'assetjament oferint possibles sortides assertives: <http://www.mobbing.no/c-218-Friends-Rödårig.aspx>

Un cop havíem vist els vídeos en vam parlar. Amb aquest debat obert es pretenia "sondejar" la percepció que els/les alumnes tenen en relació a aquest tema. La xerrada es va anar vehiculant amb preguntes referents als vídeos en concret. Per exemple:

- Per què creieu que aquest grup de nois es posa amb el noi de la bicicleta? (resposta 1r vídeo: és pèl-roig, és diferent.)
- Què faríeu vosaltres si fóssiu el nen de la bicicleta?

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

- Què en penseu del grup que està mirant?
- Valoreu l'actitud del company que troba una solució al problema i el com ho ha fet. Quin tipus de rol penseu que juga dins el grup? Per què penseu que a ell el respecten?
- Penseu una solució diferent a la que se'ns dóna al vídeo...

Sessió 2. REFLEXIÓ

Es planteja un cas per comentar-lo i unes qüestions perquè reflexionin. Aquí ja ens anem centrant en el *cyberbullying*, que serà l'objectiu d'aquesta activitat (**veure fitxa annex 3: El cas de la Samantha**). Durant la tasca, el/la professor/a va observant els comentaris en petit grup per tenir una idea més concreta de les percepcions de les noies i els nois ja que, moltes vegades, expressen en petit grup el que no s'atreveixen a dir en gran grup. La fitxa resultant es comenta al final de la sessió.

Vam dedicar una part de la sessió a la reflexió individual. En primer lloc vam fer un recull de les observacions i conceptes que van sorgir en la sessió anterior, enllaçant-la amb possibles experiències personals. Se'ls va donar una fitxa que havien d'omplir individualment (**annex 4**) per tal de deixar un espai perquè cada un pugui expressar el que sent i pensa de forma crítica, lliure i autònoma.

Sessió 3. APLICACIÓ

Un cop ja teníem els elements d'informació i reflexió ens vam dedicar a fer el guió d'una campanya publicitària en referència al *cyberbullying*. Se'ls van donar algunes opcions per a l'edició: PowerPoint, un còmic o bé gravar un vídeo. Es va dedicar una sessió a l'exposició dels treballs. En aquests cas, per publicar al blog de l'aula.

Sessió 4. AVALUACIÓ ENTRE IGUALS

Després de la presentació dels treballs es va fer una avaluació de forma oral. Va ser molt enriquidora ja que van sortir temes i situacions que en un principi els nois i noies de la classe no admetien (a la fitxa havien dit que no tenien ni coneixien cap experiència d'assetjament entre iguals).

També ens va servir per deixar clars certs conceptes com la diferència entre assetjament entre iguals i enfrontament entre iguals, o l'abús de poder que es pot donar entre un/a adult/a i un/a menor.

Temporalització de les sessions de treball*

(Explicació del treball que es realitzarà durant cada sessió.)

L'activitat es va dur a terme en 5 sessions de 60 minuts.

La primera sessió va servir com a introducció de la seqüència i com a sondeig d'idees prèvies de l'alumnat, vehiculades pel debat que va néixer del visionat d'uns vídeos.

La següent sessió va iniciar la reflexió més concreta. En primer lloc mitjançant el comentari d'un cas concret en petits grups heterogenis: **"El cas de la Samantha"**. Això va permetre que possessin les seves idees en comú i la discussió crítica d'alguns aspectes. També em va facilitar l'observació del desenvolupament de les seves reflexions per poder valorar el grau d'interiorització dels conceptes treballats.

Es va dedicar una part de la sessió, imprescindible en aquests temes tant sensibles, a una fitxa inclosa a l'**ANNEX 4**.

Les següents dues sessions es van dedicar a la realització de la campanya publicitària que havien d'exposar.

L'última sessió es va reservar perquè els i les alumnes expliquessin a la resta de companys/es la seva campanya publicitària i reflexions. Amb aquesta exposició es va iniciar un procés d'avaluació entre iguals oral molt enriquidor.

Materials necessaris*

(Llista de materials, el més detallada possible, que es necessitaran per fer l'activitat. Per exemple: vídeo de la pel·lícula "Cobardes", pissarra digital interactiva, paper i bolígraf, etc.)

Eines d'avaluació

(Explicació de les eines que s'utilitzaran per fer l'avaluació. Si hi ha materials relacionats com ara qüestionaris, enquestes, etc. es referenciaran aquí i s'inclouran al final del document com a annexos.)

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Com s'ha desenvolupat el treball a l'aula

(Descripció de com s'ha desenvolupat el treball, per exemple: si els/les alumnes han participat en major o menor mesura, si han demostrat interès, si hi ha temes que desperten més curiositat que altres, etc.)

Anàlisi i comentari de les dades recollides

Durant la primera part de la seqüència, és a dir, en la part de comentari dels vídeos, les respostes de l'alumnat eren bastant convencionals. Es notava que havien treballat el tema a tutoria perquè donaven respostes molt estandaritzades i assenyades.

FITXA ANNEX 1: El cas de la Samantha

Pel que fa a la fitxa, en què havien de reflexionar sobre un cas real, les respostes van ser diverses però dins d'uns marges. Recordem que era una activitat realitzada en petits grups heterogenis:

- ¿Por qué hay chicas que se meten con otras chicas? ¿Qué motivo creéis que tenían?

La majoria de grups reconeixien la tensió de poder entre assetjadores i assetjada amb diferents expressions: "Se creen más fuertes que ellas", "Porque les cae mal...", "Para dejarla mal y hacerse notar..."

- ¿En qué se equivocó Samantha?

La majoria de grups coincideixen a respondre en que hauria d'haver sigut més discreta i cauta.

- ¿Qué pensáis de la actitud de sus compañeras? Intentad encontrar tres adjetivos que la definan.

Aquests són alguns dels adjectius que van escriure els diferents grups, alguns d'ells molt significatius: "malas", "traicioneras", "egoístas", "espabiladas", "listas", "aprovechadas" i, finalment, "desconfiadas".

- Imaginad un buen final, donde todos se acaben sintiendo bien. ¿Cómo sería?

En alguns casos responien que les assetjadores havien de demanar perdó. Per ells és una forma fàcil de finalitzar un problema sense fer la reflexió de que "finalitzar" no vol dir "solucionar". Es queden a la superfície del problema. Vaig entendre que els costava copsar la complexitat de la situació.

En altres casos donaven respostes il·lusòries, és a dir, negant la realitat. Per exemple: "Que no se hubieran hecho pasar por un chico", "que el chico sea real y acaben juntos...". Aquesta última resposta ens indica la força que té la idea de l'amor romàntic entre els i les nostres alumnes.

- ¿Pensáis que es una historia muy extraña? ¿Puede pasar en vuestro entorno?

Tots van coincidir en que no era una historia estranya i que podia passar en qualsevol lloc.

ANNEX 2: Los chats

En aquest cas, les noies i els nois havien de contestar individualment els aspectes positius i negatius dels xats o la comunicació dins les xarxes socials.

Les respostes en general feien palès que l'alumnat té clar que les xarxes socials són una bona forma de comunicació i relació però que han de vigilar amb l'ús que fan de la informació que emeten i que reben. També se'ls demanava que expliquessin si coneixien algun cas de *bullying* o *ciberbullying*. En aquest cas la resposta va ser que no en coneixien cap (excepte una alumna, com veurem més endavant), o bé n'explicaven algun que havien vist a la televisió.

Pel que fa a l'exposició de les campanyes publicitàries que havien de fer s'ha de comentar que, en la majoria de casos, van exposar situacions de *bullying* o *cyberbullying* sense donar al producte la visió de campanya publicitària de prevenció contra la violència entre iguals. Només un grup ho va fer amb la perspectiva que es demanava, aportant, a més, vídeos de campanyes que havien trobat a la xarxa i que consideraven d'interès per les companyes i companys.

L'autoavaluació en forma de debat que vam fer després de veure els treballs que havien realitzat va fer palès que aquestes respostes no eren del tot certes ja que, al fil de la conversa, comentant alguns

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

casos i respostes que havien donat a les fitxes, van admetre conèixer casos d'assetjament al institut. Aleshores van començar a sortir opinions i reaccions més sinceres com ara: "Yo lo vi, pero si digo algo vienen contra mi", "se lo dije a un profesor y entonces me dijeron que como era un chivato vendrían a por mi". Van admetre la por, la indefensió, la força del grup i les possibles solucions a algunes situacions que havien conegut.

Valoració d'objectius aconseguits i conclusions

(Valoració de si s'han aconseguit els objectius i explicació de les conclusions a què han arribat professorat i alumnat, un cop realitzada l'activitat.)

Com a conclusió m'agradaria comentar que, després de realitzar les activitats i una observació directa dels comentaris de les noies i els nois, em va quedar la sensació de que hauria necessitat una mica més de temps per poder aprofundir en alguns aspectes que van anar sorgint. Les dates en les que es van dur a terme les activitats (tercer trimestre) deixaven molt poc marge d'actuació.

Crec que de vegades els nois i noies aprenen i reproduïxen expressions "políticament correctes" però que, en el fons, no arriben a assumir del tot la realitat de la problemàtica que se'ls presenta. En aquest sentit crec important continuar treballant aquests aspectes en cursos vinents, incloent-los en el currículum mitjançant les diferents matèries amb lectures i reflexions assertives, utilitzant els mitjans que tenim al nostre voltant i fent que l'alumnat se senti part activa en la prevenció i solució d'aquests tipus de conflictes.

Propostes de millora de l'activitat

(Explicació, un cop finalitzada l'activitat, d'aquelles coses que podrien millorar-la, com per exemple: suprimir alguna part, distribuir les sessions d'una altra manera, etc.)

VIOLÈNCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Annex núm. 1

El caso de Samantha¹. Leemos con el grupo-clase.

Samantha era una chica de 13 años, con una página en MySpace donde se conectaba para chatear con otros chicos y chicas de su edad. Su vida cambió cuando conoció a Joe, un chico de 16 años que la invitó a unirse a su grupo de amigos. Samantha se emocionó, estaba muy feliz porque un chico se había fijado en ella, y empezó a mantener con Joe una relación virtual... Chateaba, le explicaba cosas, le hacía confesiones, hablaba de sus amigas...

Todo parecía ir bien. Había encontrado un chico que la encontraba bonita, estaba contenta... pero su relación siempre fue virtual, nunca se conocieron personalmente, aunque se enviaron algunas fotos. Pero un día recibió un mensaje de Joe que decía:

- Me han dicho que no eres una tía legal, no quiero saber nada más de ti!

De nada sirvieron los intentos de Samantha para continuar la relación, ni los ruegos, ni las súplicas... No lo podía creer. Aquello la desmontó. Por si fuera poco, Joe empezó a publicar mensajes atacándola: que si era mala persona, que nadie la aguantaba, que se lo hacía con todos...

Ella nunca supo que Joe no existía. Unas "amigas" suyas "inventaron" el personaje de Joe para ganar su confianza y sonsacarle lo que pensaba realmente de ellas.

Esta historia está basada en un hecho real y no terminó muy bien. Los nombres que se utilizan son ficticios.

En grupos de 3/4, nos planteamos:

- ¿Por qué hay chicas que se meten con otras chicas? ¿Qué motivo creéis que tenían?
- ¿En qué se equivocó Samantha?
- ¿Qué pensáis de la actitud de sus compañeras? Intentad encontrar tres adjetivos que la definan.
- Imaginad un buen final, donde todos se acaben sintiendo bien. ¿Cómo sería?
- ¿Pensáis que es una historia muy extraña? ¿Puede pasar en vuestro entorno?
- ¿Qué significa para vosotros la frase "Vive y deja vivir"?

Recordad que debéis dar una respuesta conjunta.

¹ Aquest cas ha estat extret del dossier *No te enredes en la red* de Jordi Collell y Carme Escudé (2008) <http://www.xtec.cat/~jcollell>, adaptat per Lucía Rodríguez.

VIOLENCIA: TOLERÀNCIA ZERO

Annex núm. 2

BLA, BLA, BLA, BLA, BLA, BLA
LOS CHATS

Los chats pueden tener cosas "guapas" y no tan "guapas"... Haced una lista con aspectos positivos y negativos de los chats.

Cosas "guapas"	Cosas "no tan guapas"

Reflexión individual. Explica si conoces algún caso de *bullying* o *cyberbullying* en tu entorno.